

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sukupuolen vahvistamisesta sekä siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Johdanto

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sukupuolen vahvistamisesta sekä siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki sukupuolen vahvistamisesta. Lailla kumottaisiin laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi sterilisointilakia, äitiysavustuslakia, kansaneläkelakia, kotikuntalakia, lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettua lakia sekä äitiyslakia. Esitys perustuu pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaan.

Tausta

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman mukaan säädetään itsemääräämisoikeutta kunnioittava laki sukupuolen vahvistamisesta. Vaatimus lisääntymiskyvyttömyydestä poistetaan ja lääketieteelliset hoidot eriytetään juridisen sukupuolen korjauksesta. Sukupuolen voi hakemuksesta korjata täysi-ikäinen henkilö, joka esittää perustellun selvityksen siitä, että hän pysyvästi kokee kuuluvansa korjattavaan sukupuoleen. Sukupuolen korjaamiseen tulee harkinta-aika.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 27.5.2021 transsukupuolisuuden uudistamisen työryhmäkoonpanon, joka koostuu seuranta- ja arviointiryhmästä sekä virkamiesryhmästä. Virkamiesryhmän tehtävänä on muun muassa tehdä tarvittavat lainsäädännölliset ehdotukset sukupuolivähemmistöihin kuuluvien henkilöiden aseman ja oikeuksien järjestämiseksi hallitusohjelman mukaisesti. Lisäksi virkamiesryhmän tulee tehdä ehdotus sääntelyksi oikeudellisen sukupuolensa vahvistaneen henkilön vanhemmuudesta ja sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta. Virkamiesryhmän tulee asettamispäätöksen mukaisesti laatia ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon. Seuranta- ja arviointiryhmän tehtävänä on seurata ja tukea virkamiesryhmän työskentelyä, osallistua vaihtoehtojen ja ehdotusten arviointiin sekä tuottaa asiantuntijainformaatiota valmistelun tueksi.

Tavoitteet

Tavoitteena on vahvistaa henkilön itsemääräämisoikeutta erottamalla sukupuolen oikeudellinen vahvistaminen lääketieteellisistä tutkimuksista ja hoidoista. Hakemus

sukupuolen vahvistamisesta perustuisi henkilön omaan selvitykseen koskien hänen sukupuolen kokemustaan. Henkilön henkilökohtaista koskemattomuutta ja oikeutta yksityiselämään vahvistettaisiin poistamalla voimassa oleva vaatimus lisääntymiskyvyttömyydestä edellytyksenä sukupuolen oikeudelliselle vahvistamiselle. Henkilö voitaisiin vahvistaa kuuluvaksi toiseen sukupuoleen kuin mihin hänet on väestötietojärjestelmään merkitty, jos hän esittää selvityksen siitä, että hän pysyvästi kokee kuuluvansa vahvistettavaan sukupuoleen, on täysi-ikäinen ja on Suomen kansalainen tai hänellä on asuinpaikka Suomessa. Sukupuolen vahvistamista koskevan hakemusmenettelyn tarkoituksena on varmistua siitä, että sukupuolen vahvistamista haetaan tietoon perustuen ja harkiten. Esityksen mukaan henkilön vanhemmuutta kuvaava nimike voitaisiin muuttaa väestötietojärjestelmään vastaamaan vahvistetun sukupuolen mukaista nimikettä. Lisäksi esitetään muuhun lainsäädäntöön muutoksia, joiden tarkoitus on turvata lapsen oikeudellinen asema vanhemman vanhemmuusnimikkeen muutoksesta huolimatta. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023. Vanhemmuutta kuvaavan nimikkeen muuttamista koskevaa säännöstä sovellettaisiin kuitenkin vasta 1.10.2023.

Vastausohjeet vastaanottajille

Lausunnot pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön. Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse ministeriön kirjaamoon.

Lausunnon antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua Lausuntopalvelu.fi:hin. Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät Lausuntopalvelu.fi:n sivulta Ohjeet -> Käyttöohjeet. Palvelun käyttöönoton tukea voi pyytää osoitteesta lausuntopalvelu.om@om.fi.

Vaihtoehtoisesti lausunnon voi toimittaa sosiaali- ja terveysministeriön kirjaamoon (kirjaamo.stm@gov.fi). Lausunnonantajaa pyydetään viittaamaan asianumeroon VN/1070/2021

VAHVA-ministeriöille: lausunto viedään VAHVA:n asialle VN/1070/2021

Lausuntoja voivat antaa muutkin kuin jakelussa mainitut. **Pyydämme huomioimaan, että kaikki annetut lausunnot ovat julkisia ja ne julkaistaan lausuntopalvelu.fi:ssä sekä Valtioneuvoston Hankeikkunassa.**

Aikataulu

Lausunnot pyydetään toimittamaan sosiaali- ja terveysministeriöön viimeistään 03.04.2022 klo 16.15.

Valmistelijat

Johtaja Jaska Siikavirta, etunimi.sukunimi@gov.fi
Neuvotteleva virkamies Maija Iles, etunimi.sukunimi@gov.fi
Lakimies Sonja Jantunen, etunimi.sukunimi@gov.fi

Huom! Jakeluun lisätty seuraavat tahot:
Miehet ry
Miesjärjestöjen keskusliitto MJKL
Naisasialiitto Unioni
Naisjärjestöjen keskusliitto NJKL
Naisjärjestöt yhteistyössä NYTKIS
Sukupuolen tutkimuksen seura
Tasa-arvoasiain neuvottelukunta TANE

Liitteet:

[Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sukupuolen vahvistamisesta sekä siihen liittyvien lakien muuttamisesta LUONNOS 18.2.2022 lausuntokierrokselle.pdf](#)

[Sammandrag om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om fastställande av könstillhörighet och lagar som har samband med den, UTKAST.pdf](#)

Jakelu:

Aito avioliitto ry
Amnesty International, Suomen osasto ry
Aura Klinikka Oy, Turku
Dextra Lapsettomuusklinikka, Helsinki
Digi- ja väestötietovirasto
Eduskunnan oikeusasiamies
EK
Etelä-Karjalan hyvinvointialue
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue
Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri
Etelä-Savon hyvinvointialue
Etelä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Finanssiala ry
Hedelmöityshoitoklinikka Gynova Oy
Helsingin hallinto-oikeus
Helsingin ja uudenmaan sairaanhoitopiiri
Helsingin käräjäoikeus
Helsingin yliopisto
Hyvinvointiala HALI ry
Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Ihmisoikeuskeskus
Ihmisoikeusliitto
InOva klinikka, Kuopio
Intersukupuolisten ihmisoikeudet - ISIO ry
Itä-Savon sairaanhoitopiiri
Itä-Suomen aluehallintovirasto
Itä-Suomen hallinto-oikeus
Itä-Suomen yliopisto
Itä-Uudenmaan hyvinvointialue

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL
Kainuun hyvinvointialue
Kansaneläkelaitos
Kanta-Hämeen hyvinvointialue
Kanta-hämeen sairaanhoitopiiri
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Keski-Suomen hyvinvointialue
Keski-Suomen sairaanhoitopiiri
Keski-Uudenman hyvinvointialue
Korkein hallinto-oikeus
Korkein oikeus
Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT
Kuntaliitto
Kymenlaakson hyvinvointialue
Kättilöliitto
Lapin aluehallintovirasto
Lapin hyvinvointialue
Lapin sairaanhoitopiiri
Lapin yliopisto
Lapsiasianvaltuutetun toimisto
Lastensuojelun Keskusliitto
Liikenne- ja viestintäministeriö
Lounais-Suomen aluehallintovirasto
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
Lääkäriliitto
Maa- ja metsätalousministeriö
Maahanmuuttovirasto
Mehiläinen, Felicitas-Klinikka Oy, Oulu
Miessakit ry
Monimuotoiset perheet ry
Oikeuskansleri
Oikeusrekisterikeskus
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Oulun yliopisto
Ovumia Oy, Tampere
Ovumia Oy/Fertinova lapsettomuusklinikka Helsinki
Ovumia Oy/Fertinova lapsettomuusklinikka Jyväskylä
Pirkanmaan hyvinvointialue
Pirkanmaan sairaanhoitopiiri
Pohjanmaan hyvinvointialue
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
Pohjois-Karjalan sairaanhoitopiiri
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
Pohjois-Savon hyvinvointialue
Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Pohjois-Suomen hallinto-oikeus
Poliisi
Puolustusministeriö

Päijät-Hämeen hyvinvointialue
Päijät-Hämeen sairaanhoitopiiri
Rikosseuraamuslaitos
Satakunnan hyvinvointialue
Satakunnan sairaanhoitopiiri
Sateenkaariperheet ry
Seta ry
Sisäministeriö
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira
SOSTE
Statens ämbetsverk på Åland - Ahvenanmaan valtionvirasto
Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus
Suomen Asianajajaliitto
Suomen evankelis-luterilainen kirkko
Suomen ortodoksinen kirkko
Suomen psykiatriyhdistys
Suomen UNICEF ry
Suomen Yrittäjät
Tasa-arvovaltuutetun toimisto
Tehy
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvosto
tietosuojavaltuutettu
Trans ry
Transfeminiinit ry
Translasten ja -nuorten perheet ry
Trasek ry
Tuomioistuinvirasto
Turun hallinto-oikeus
Turun yliopisto
Työ- ja elinkeinoministeriö
Ulkoministeriö
Vaasan hallinto-oikeus
Vaasan sairaanhoitopiiri
Valtakunnansyyttäjä
Valtion Nuorisoneuvosto
Valtioneuvoston kanslia
valtiovarainministeriö
Vankiterveydenhuollon yksikkö
Vantaa-Keravan hyvinvointialue
Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri
Verohallinto
Väestöliitto
yhdenvertaisuusvaltuutettu
Ympäristöministeriö
Ålands hälso- och sjukvård
Ålands landskapsregering

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommenttinne liittyen sukupuolen vahvistamisen edellytyksiin (1 §):
2. Kommenttinne liittyen hakemukseen ja sen käsittelyyn (2 §). Kommentteja pyydetään esimerkiksi siihen, onko sukupuolen vahvistamisen hakemusmenettely esitetyssä muodossaan toimiva ja tarkoituksenmukainen.
3. Kommenttinne liittyen sukupuolen vahvistamisen oikeusvaikutuksiin (3 §). Lausunnoissa pyydetään kiinnittämään erityistä huomiota sellaiseen lainsäädäntöön, jossa sukupuolelle annetaan merkitystä ja jota hallituksen esityksessä ei ole tunnistettu. Lisäksi huomiota pyydetään kiinnittämään säännöksen aiheuttamiin muutostarpeisiin lausunnonantajan toiminnassa/hallinnonalalla.

Ehdotetun lain on esimerkiksi arvioitu mahdollisesti edellyttävän muutoksia vankeus- ja tutkintavankeuslakien säännöksiin vankien sijoittamisesta sekä henkilöntarkastuksista ja päihitteettömyyden valvonnasta. Vastaavia säännöksiä on myös laissa poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta. Lain on myös arvioitu edellyttävän muutoksia eräisiin rikoslain säännöksiin.

4. Kommenttinne liittyen sukupuolen vahvistamisen oikeusvaikutuksiin ja vanhemmuuteen (4 §)
5. Kommenttinne liittyen vanhemmuutta kuvaavaan nimikkeen muuttamiseen (5 §). Erityistä huomiota pyydetään kiinnittämään sellaiseen lainsäädäntöön, jossa vanhemmuutta kuvaavaan nimikkeeseen liitetään oikeusvaikutuksia (vanhemmalle itselleen tai tämän lapselle) ja jota hallituksen esityksessä ei ole tunnistettu. Lausunnoissa pyydetään myös kiinnittämään huomiota niihin muutostarpeisiin, joita vanhemmuutta kuvaavan nimikkeen muuttaminen edellyttää esimerkiksi lausunnonantajan tietojärjestelmissä.

6. Kommenttinne liittyen ulkomaisen päätöksen tunnustamiseen (6 §):

7. Kommenttinne liittyen lain voimaantuloon ja sen soveltamisen porrastamiseen (8 §):

8. Kommenttinne liittyen esityksen pääasiallisiin vaikutuksiin, ml. selvitykseen joka on laadittu lapsivaikutusarvioinnin tueksi. Lausunnon pyydetään kiinnittämään huomiota vaikutuksiin, joita lausunnonantaja arvioi esityksestä aiheutuvan toiminnalleen/hallinnonalallaan. Huomiota pyydetään kiinnittämään myös tietojärjestelmiin kohdistuviin muutostarpeisiin sekä muihin tiedonhallintalain 5 §:n 3 momentin kannalta olennaisiin asioihin.

9. Muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

Koskela Satu
Sosiaali- ja terveysministeriö

Jantunen Sonja
Sosiaali- ja terveysministeriö